

рія, сучасність та перспективи формування в Україні : матеріали українсько-польської наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 15 листопада 2013 р.). – Дніпропетровськ, 2013. – С. 549-551.

3. Політика європейської інтеграції: навч. посібник / за ред. д.ф.н., проф. В.Г.Воронкової. – К.: Професіонал, 2012. – 512 с.

4. Вінникова Н. Європейський Союз у глобальних політичних процесах (інтеграційний вимір) / Н. Вінникова // Нова парадигма: Журнал наукових праць/ гол. ред. В.П. Бех. – Вип. 65. – Ч.2. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013. – С. 159-165.

5. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://reforms.in.ua/Content/Download/tasks-performance-status/AA_impl_report_02_2015_GOEI.pdf.

Наливайко Олег Іванович

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
юридичного факультету

Таранець Ольга Сергіївна

слухач магістратури Навчально-наукового інституту
заочного навчання та підвищення кваліфікації

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ПРИНЦИПИ ПРАВОТВОРЧОСТІ

На сучасному етапі розвитку суспільства основою будь-якої діяльності, що здійснюється певними суб'єктами, є принципи, які визначають межі та процес її здійснення, а також відображають основні ціннісні засади, на яких має будуватись відповідна діяльність. Завдяки принципам зазначена система різних дій може реалізовуватись без будь-яких порушень в межах правового поля.

Метою правотворчості є створення єдиної, внутрішньоузгодженої системи права, яка регулює різноманітні за змістом суспільні відносини, розвиток і вдосконалення національного права у контексті основних тенденцій розвитку міжнародного права та відповідності його основним стандартам, утвердження принципів.

Під принципами правотворчості розуміють положення та ідеї, що покладені в основу даної діяльності і реалізація яких забезпечує якість нормативно-правових актів, оптимальне нормативне регулювання [1, с. 7-9].

Зазвичай виділяють дві групи принципів правотворчості, а саме загальні та спеціальні.

Основні загальновизнані принципи правотворчості розглядають В. Ковальський та І. Козінцев, називаючи серед них, зокрема, верховенство права, демократизм, гуманізм, законність, професіоналізм [2, с. 15-18]. Російський дослідник В. Бабаєв вказує на такі принципи правотворчості: народний

характер правотворчості, демократизм, науковий характер, законність [3, с. 321-323].

Загальні принципи – це фундаментальні вимоги до правотворчості, що мають на меті вираження її сутності як правового явища. Тобто стає зрозумілим, що дані принципи є характерними не лише правотворчості, а й іншим правовим явищам. До них насамперед можна віднести:

- принцип верховенства права – визначається як невід’ємна складова концепції правової держави та громадянського суспільства. Сучасні автори, як зазначає В. Шаповал, нерідко надають поняттю верховенства права природно-правового значення. Зокрема, ознакою верховенства права вважають правовий характер законів та інших нормативно-правових актів, що передбачає їх відповідність природним правам людини [4, с. 238-239];

- принцип демократизму – основною ідеєю є те, що при виданні нормативних актів повинні бути враховані інтереси всіх верств населення. Як підкреслює доктор юридичних наук Н. Пархоменко, врахування принципу демократизму правотворчій діяльності є одним з визначальних чинників розвитку процедурних норм та інститутів суспільства [5, с. 80];

- принцип законності – забезпечення у процесі правотворчості повного, неухильного та чіткого дотримання всіх вимог чинного законодавства;

- принцип гуманізму – формування нормативно-правових актів відбувається на засадах людської гідності, захисту людини від свавілля, забезпечення захисту прав і свобод;

- принцип гласності – всі стадії правотворчого процесу є відкритими, і на кожній з них суспільство має можливість публічно ознайомитися з тим, як відбувається правотворчий процес і якими є його ймовірні результати.

Спеціальні принципи правотворчості більш чітко та детально конкретизують діяльність та надають змогу в деталях відобразити сутність, призначення та цінність правотворчості, на засадах яких цей процес має здійснюватися аби досягнути того бажаного результату, який відображається в положеннях спеціальних принципів. Таким чином, до спеціальних принципів можна віднести:

- принцип оперативності – своєчасне швидке реагування на зміни у суспільстві, державі та за її межами;

- принцип науковості – використання знань і досягнень, напрацьованих наукою;

- принцип спланованості – діяльність уповноваженого органу має здійснюватись послідовно, відповідно до певного плану, з дотриманням певних строків їх прийняття;

- принцип поєднання динамізму та стабільності у правотворчому процесі – вимога створення нормативно-юридичного акта, норми якого могли б стабільно реалізовуватись під час право реалізаційної практики, за наявності одночасної можливості внесення до такого акта потрібних доповнень і змін, яких вимагає суспільний розвиток;

- принцип професіоналізму – залучення кваліфікованих спеціалістів з відповідних галузей науки, вчених-юристів та юристів-практиків, які мають належні знання і досвід;
- принцип застосування прийомів та засобів юридичної техніки – дає змогу гарантувати якість як процесу підготовки нормативно-правових актів, так і самих цих актів;
- принцип системності – означає, що будь-які правотворчі дії повинні узгоджуватись із загальною системою права, що вже створена та діє в суспільстві;
- принцип зв'язку правотворчості з практикою – потрібно на постійній основі стежити за змінами в процесах, що відбуваються в суспільстві, з метою заповнення прогалин в законодавстві, які можуть виникнути внаслідок неналежного реагування на зміни.

Зміст і значення принципів правотворчості полягають в тому, щоб обрати такий варіант регулювання, юридичної регламентації, який би повною мірою відповідав поставленій меті. При цьому слід враховувати закономірності розвитку суспільства, сприятливі об'єктивні та суб'єктивні умови для прийняття нормативного акта, а також вибір оптимальної правової форми владного рішення.

Отже, розглянуті принципи правотворчості є тими засадами, на яких базується ефективна, цілеспрямована та ґрунтовна робота зі створення правових норм. Їх реалізація сприяє удосконаленню з точки зору відповідності праву, соціальної доцільності нормативно-правових актів, що приймаються, та їх систематизації, а також прямо впливають на розбудову демократичної та правової держави.

Усі принципи без винятку виступають як регулятори суспільних відносин, багато в чому визначають перспективи розвитку не тільки права, а й суспільства, держави, також сприяють своєчасному усуненню прогалин або інших недоліків чинного законодавства.

Література

1. Шемшученко Ю.С. Актуальні проблеми розвитку парламентаризму в контексті конституційного процесу в Україні. – К., 2008.
2. Ковальський В.С. Правотворчість: теоретичні та логічні засади: монографія / В.С. Ковальський, І.П. Козінцев. – К.: Юрінком Інтер, 2005.
3. Теория государства и права: учебник / под ред. В.К. Бабаев. – М.: Юрист, 2001.
4. Шаповал В.М. Сучасний конституціоналізм: монографія / В.М. Шаповал. – К.: Юридична думка, «Салком», Юрінком Інтер, 2005.
5. Пархоменко Н.М. Мета, завдання та принципи правового забезпечення нормотворчості Кабінету Міністрів України / Н.М. Пархоменко // Правова держава. – 2011. – Вип. 22 – С. 138-145.